

Streszczenie rozprawy doktorskiej ***Ewolucja prawa weterynaryjnego***

Kształtowanie wzajemnych relacji między człowiekiem a zwierzęciem ma historię tak długą jak istnienie ludzkości. Od zarania dziejów bliska bytność zwierząt wokół siedzib ludzkich wymuszała wchodzenie w rozmaite rodzaje interakcji. Wybór tematu niniejszej pracy doktorskiej ma swoje uzasadnienie w sferze pozaprawnej. Niespotykana skala eksploatacji zasobów zwierzęcych, spowodowana rozwojem gospodarki i technologii, powodująca zagrożenie biologicznego bytu całych populacji fauny, stała się bodźcem do rozwoju regulacji prawnych przewidujących reglamentację zachowań ludzkich w odniesieniu do zwierząt. Czynnikiem stymulującym ten proces było niewątpliwie szerzenie się w społeczeństwach europejskiego kręgu kulturowego etyki ekologicznej postulującej potrzebę wyrażania troski o środowisko naturalne oraz o los zwierząt. Dla lekarza weterynarii troska o dobrostan zwierząt ma znaczenie fundamentalne, determinujące jego zawodowy etos.

W niniejszej pracy nakreślona została ochrona weterynaryjna zwierząt, jako najstarsza, najobszerniejsza i samodzielna kategoria ochrony zwierząt. Została ona przedstawiona w ujęciu dualistycznym, wynikającym z jednej strony z ukazania ram nakreślonych przez przepisy stanowionego prawa, w połączeniu z jej aspektem medyczno-weterynaryjnym.

Dualizm ten, rzadko prezentowany w literaturze przedmiotu, pozwala na właściwe ukazanie specyficznego charakteru ochrony weterynaryjnej zwierząt.

Pojęcie i zakres ochrony weterynaryjnej w języku prawnym i prawniczym nastroczają licznych problemów. Brak legalnej definicji powoduje konieczność poszukiwania odpowiedzi przy uwzględnieniu dorobku nauk prawnych, zwłaszcza nauki prawa administracyjnego co do samego pojęcia ochrony, dóbr chronionych, organów ochrony oraz publicznego

charakteru podejmowanych działań ochronnych. Dopiero na tym tle możliwe będzie rozstrzygnięcie i ocena zakresu przedmiotowego ochrony weterynaryjnej, organów oraz specyfiki działań ochronnych. Współcześnie pojęcie ochrony weterynaryjnej wyznaczają przepisy pozostające na styku czterech wyodrębnionych obszarów regulacji: prawa weterynaryjnego, prawa ochrony zwierząt, prawa ochrony środowiska (przyrody) oraz prawa żywnościowego. Każdy ze wskazanych obszarów regulacji realizuje inne funkcje i cele, uznane za uzasadniony przedmiot ochrony. Kolejną cechą specyfikującą ochronę weterynaryjną jest organizacja służby ochrony. Administracyjny charakter ochrony weterynaryjnej ujmowany jest niekiedy wręcz jako jedna z tak zwanych policji administracyjnych.

Pojęcie to oznacza zespół funkcji publicznych w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego.

Tak rozumiana policja posługuje się narzędziami ingerencji władczej w sferę działalności gospodarczej, przede wszystkim przez możliwość jej reglamentacji lub regulacji, a w zakresie stosowania prawa, przez kontrolę, nadzór, kierownictwo oraz nakładanie sankcji. Zróżnicowane zadania realizowane w ramach ochrony weterynaryjnej powierzone zostały organom weterynarii określanym w przepisach jako urzędowi lekarze weterynarii różnych stopni właściwych ze względu na szczeble administracyjnego podziału w kraju oraz współpracę z właściwymi organami na szczeblu Unii Europejskiej.

Tym samym lekarze weterynarii pełnią jednocześnie: funkcje lecznicze, sanitarne i opiekuńcze względem wszystkich zwierząt, funkcje gwarancyjne ze względu na bezpieczeństwo zdrowotne żywności oraz funkcje organów administracji publicznej, podejmując działania na rzecz bezpieczeństwa zdrowia publicznego. Są też klasyfikowane jako zawód zaufania publicznego.

To szczególne połączenie funkcji i kompetencji, umożliwiających władcze ingerowanie w liczne sfery życia gospodarczego, publicznego, a

nawet prywatnego oraz możliwość działań o znaczeniu egzystencjonalnym dla ludzi i zwierząt, jak i rozległość działań ochronnych obejmujących de facto obszar całej UE, kształtuje status organów weterynarii, ujmowanych jako przykład nowoczesnej administracji władczej i świadczącej.

Zasadnicza teza pracy sprowadza się do przyjęcia założenia, że ochrona weterynaryjna ujęta w przepisach prawa weterynaryjnego za zasadniczy cel stawia ochronę życia, zdrowia i dobrostanu zwierząt. Ochrona weterynaryjna obejmuje swoim zakresem ochronę zwierząt oraz ludzi, jako istot żywych, koegzystujących w tym samym środowisku naturalnym. Choć zakres i cel ochrony są różne dla zwierząt i ludzi, to jednak stanowią realizację zasady zrównoważonego rozwoju, w której wszystkie elementy ekosystemu są równoważne. Celem nadrzędnym jest ochrona bezpieczeństwa publicznego–ludzi i zwierząt.

Ochrona weterynaryjna jest najstarszą i najszerszą ochroną. Kształtuje i realizuje warunki ochrony humanitarnej, użytkowej i gatunkowej. Ogranicza ekspansję człowieka względem zwierząt oraz tworzy mechanizmy kontroli i przeciwdziałania nieprawidłowościom. Ma charakter administracyjny – policji administracyjnej.

Metody badawcze, jakie znalazły zastosowanie w niniejszej pracy to metoda analizy dogmatycznej przepisów prawa krajowego, europejskiego i w zakresie wynikającym z prowadzonych badań, prawa międzynarodowego. Z uwagi na ewolucyjne ujęcie zagadnień prawa weterynaryjnego szczególne znaczenia miała metoda historyczna, która pozwoliła na prześledzenie kolejnych czynników determinujących kształt i funkcje przyjmowanych regulacji prawnych. Pomocniczo zastosowała też metoda prawno–porównawcza w zakresie wynikającym z odniesień do postanowień prawa międzynarodowego. W koniecznym zakresie został wykorzystany dorobek nauk weterynaryjnych.

Niniejsza praca składa się z VI rozdziałów merytorycznych oraz wniosków końcowych.

Na gruncie przeprowadzonych badań sformułowany został generalny wniosek końcowy, w myśl którego prawo weterynaryjne ewoluuje w ten sposób, że poszerza zakres ochrony, rozbudowuje instrumenty prawne ochrony zwierząt, a także kształtuje zasady oraz standardy ochrony zdrowotnej ludzi i zwierząt. W coraz szerszym zakresie uznaje też życie i dobrostan zwierząt za dobro prawnie chronione. Nie prowadzi jednak – póki co – do zmiany poglądów, w myśl których mamy do czynienia z prawem ochrony zwierząt, a nie prawami zwierząt.